

Vergaderjaar 2006–2007

29 521

Nederlandse deelname aan vredesmissies

Nr. 42

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN EN VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 juni 2007

Hierbij informeren wij u conform artikel 100 lid 1 van de Grondwet en aan de hand van het Toetsingskader over het besluit van de regering om de Nederlandse militaire bijdrage aan de NAVO-trainingsmissie in Irak («NTM-I») per 15 augustus 2007 met zes maanden voort te zetten.

Daarnaast informeren wij u, in vervolg op eerdere brieven aan uw Kamer over de politieke ontwikkelingen in Irak, inclusief de nieuwe VS strategie ten aanzien van Irak, de mensenrechten en de veiligheidssituatie ter plekke.

Het besluit tot voortzetting van de deelneming

Het kabinet heeft op 22 juni besloten tot de verlenging van de Nederlandse militaire bijdrage aan de NAVO-trainingsmissie, voor de duur van zes maanden van medio augustus 2007 tot medio februari 2008. Nederland zal 7 militairen beschikbaar stellen. Nederland heeft voor de huidige rotatie 14 militairen aangeboden, waarvan er momenteel 9 zijn ingezet. De inzet van de 5 overige militairen bleek vanuit de NAVO niet nodig.

Zoals voorzien in het operatieplan verandert de missie geleidelijk van karakter en neemt ze in omvang af. De NAVO draagt steeds meer taken over aan de Iraakse veiligheidsdiensten en neemt in toenemende mate een adviserende rol op zich. Voor de volgende rotatie wordt hiermee rekening gehouden en worden 7 militairen aangeboden. Onder voorbehoud van verdere NAVO-planning zullen 5 mensen worden ingezet voor ondersteuning en advies bij de trainingsinstellingen en 2 mensen voor administratieve ondersteuning.

Nederland blijft daarmee een proportionele bijdrage leveren aan de missie. De totale missie bestaat uit ongeveer 155 mensen.

De NAVO-trainingsmissie draagt bij aan de opbouw van de Iraakse veiligheidssector. Ondanks moeilijke omstandigheden loopt de missie

grotendeels volgens schema en nemen de Iraakse autoriteiten steeds meer verantwoordelijkheden op trainingsgebied over van de NAVO. Het is van groot belang dat Irak in toenemende mate zelf verantwoordelijkheid kan gaan dragen voor de veiligheid in het land. De regering acht het derhalve wenselijk de deelname aan de missie voort te zetten.

Mandaat/Juridische grondslag deelname

Het verzoek van toenmalig premier Allawi van 20 juni 2004 aan de NAVO om ondersteuning bij de opbouw van de Iraakse veiligheidsorganisaties vormt in hoofdzaak de juridische basis voor de NAVO-trainingsmissie. In Veiligheidsraadresolutie 1546 (8 juni 2004) worden lidstaten, internationale en regionale organisaties opgeroepen de multinationale troepenmacht te assisteren bij het creëren van veiligheid en stabiliteit, humanitaire hulp en wederopbouw. Ook worden zij opgeroepen de inspanningen van de «United Nations Assistance Mission in Iraq» (UNAMI) te ondersteunen, dit alles in overeenstemming met de Iraakse regering. Deze VN-Veiligheidsraadresolutie is inmiddels opgevolgd door resolutie 1723 (28 november 2006).

Politieke aspecten

Nederland en de Europese Unie steunen de democratisch gekozen Iraakse regering en haar inspanningen om vooruitgang te boeken in het politieke proces, nationale verzoening te bevorderen, de rechtstaat te versterken en de openbare orde te herstellen. De initiatieven van de Iraakse regering om de buurlanden van Irak en de internationale gemeenschap nader te betrekken bij het vergroten van de stabiliteit en veiligheid in Irak worden verwelkomd.

Helaas is er in het politieke proces en op het terrein van nationale verzoening nog onvoldoende vooruitgang geboekt. Nederland hoopt dat de Iraakse regering en het parlement er in zullen slagen om in de toekomst substantiële vooruitgang te boeken m.b.t. onderwerpen als bijvoorbeeld de nieuwe oliewet, de herziening van de de-baathificatie en de herziening van de grondwet. Een inclusief proces is daarbij van groot belang.

In de achterliggende periode gebood Muqtada al-Sadr de terugtrekking van zijn ministers uit de regering Al-Maliki uit protest tegen het regeringsbeleid. Al-Maliki heeft aangekondigd op de vacante ministersposten technocraten te zullen benoemen. De parlementsleden van de partij van Al-Sadr hebben hun taken niet neergelegd.

Een positieve ontwikkeling was de ministeriële buurlandenconferentie die met een brede internationale deelnamewaaronder het voorzitterschap van de EU- op 4 mei jl. heeft plaatsgevonden in Sharm el Sheikh. Juist de buurlanden van Irak kunnen een constructieve rol spelen bij het bevorderen van nationale verzoening en dialoog en hebben de verantwoordelijkheid om negatieve invloeden van buitenaf, zoals de instroom van buitenlandse terroristen of het leveren van steun aan de milities, tegen te gaan. Hopelijk zal de buurlandenconferentie een concrete opvolging krijgen in de nabije toekomst. De ingestelde werkgroepen op de terreinen van energie, vluchtelingen en veiligheid zouden daar gelegenheid toe kunnen bieden.

De regering verwelkomt voorts de bijeenkomst tussen de VS, Iran en Irak van 28 mei jl.. Een dialoog tussen de VS en Iran over Irak kan een positieve bijdrage leveren aan de ernstige situatie in Irak. Gegeven de uiteenlopende belangen van beide landen, dient wel te worden gewaakt voor al te hoog gespannen verwachtingen.

Het hernieuwde beleid dat door de VS begin dit jaar is ingezet, voorzagt onder meer in tijdelijke versterking van de militaire inzet. Deze troepen worden met name ingezet in diverse districten in Bagdad, waar zij – in nauwer contact dan voorheen met de Iraakse bevolking – gezamenlijk optreden met eenheden van het Iraakse leger en politie. Tegelijkertijd wordt getracht de wederopbouw nieuwe impulsen te geven. Generaal Petraeus, commandant van de Amerikaanse troepen in Irak, heeft in april jl. aangekondigd dat de VS in september 2007 de resultaten van dit beleid nader zal onderzoeken. Tot dusverre lijken de resultaten een gemengd beeld te geven. Het sektarisch geweld nam in de eerste maanden af, onder andere doordat de Mahdi militie van Muqtada al-Sadr minder actief werd. Toch blijft het geweld Bagdad in zijn greep houden. Het maandelijkse aantal slachtoffers in Irak is nog niet significant gedaald. Een belangrijke oorzaak is dat men nog geen adequaat antwoord heeft gevonden op zelfmoordaanslagen met bomauto's. Dit soort aanslagen, die grote aantallen slachtoffers opeisen, worden doorgaans aan Al-Qaeda of vergelijkbare organisaties toegeschreven. Een positieve ontwikkeling is wel dat op verschillende plaatsen in Irak, met name in de provincie Anbar, soennieten verzet leveren tegen de aanwezigheid van Al-Qaeda.

Mensenrechten

De veiligheidssituatie in Irak blijft slecht. Zo is er dagelijks sprake van gemiddeld 160 ernstige veiligheidsincidenten. Dit heeft uiteraard een direct negatief effect op de mensenrechtensituatie in het land, hoewel fundamentele vrijheden zoals vrijheid van meningsuiting, vrijheid van vereniging en vergadering, vrijheid van godsdienst en overtuiging en gelijke behandeling van man en vrouw officieel gewaarborgd zijn in Irak. De realiteit is dat de mensenrechten in Irak nog steeds op veel plaatsen op grote schaal worden geschonden. Te denken valt aan het recht op leven, discriminatie en geweld op grond van religie, etniciteit, geslacht en seksuele voorkeur, marteling, recht op persoonlijke levenssfeer, (zelf-)censuur, incorrecte behandeling van verdachten in detentie door veiligheidsdiensten en gebrekkige onafhankelijke en correcte rechtsgang. Ook wordt de doodstraf uitgesproken en uitgevoerd.

Bij de training van Iraaks veiligheidspersoneel wordt door de NAVO-trainingsmissie in de kadercursussen voor officieren en onderofficieren aandacht besteed aan mensenrechten. Dit past in het Nederlandse streven om de mensenrechtensituatie in Irak structureel te helpen verbeteren. De Human Rights Branch van de UN Assistance Mission to Iraq (UNAMI) zal de NAVO hierbij blijven assisteren.

Vluchtelingensituatie

De verslechterende veiligheidssituatie in Irak is voor veel Irakezen reden geweest om huis en haard te verlaten en elders een veiliger heenkomen te zoeken. Volgens de laatste berichten zijn er op dit moment 2 miljoen intern ontheemden. Dit is inclusief naar schatting 800 000 «nieuwe» ontheemden als gevolg van het oplaaiende geweld na de bomaanslag op de Samarra moskee in februari 2006. Deze Irakezen die veelal onderdak vinden bij vrienden en bekenden zijn in toenemende mate afhankelijk van hulp om te overleven nu de overheidsstructuren verder afbrokkelen.

Een even groot aantal Irakezen is Irak ontvlucht naar landen in de regio. Deze exodus wordt door UNHCR bestempeld als de grootste in het Midden Oosten sinds de vlucht van de Palestijnen na het oprichten van de staat Israël in 1948. Syrië en Jordanië vangen het grootste aantal Irakezen

op, hier zorgt de toenemende stroom vluchtelingen voor verhoogde druk op de lokale bevolking. Door de enorme aantallen wordt integratie in de samenleving steeds gecompliceerder.

Nederland draagt bij aan de leniging van de humanitaire noden door middel van financiële bijdragen aan humanitaire organisaties als het Internationale Rode Kruis en de United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR). Deze hulp is bestemd voor ontheemden in Irak als ook voor Iraakse vluchtelingen in de buurlanden.

NAVO-trainingsmissie

Algemeen

Het operatieplan van de NAVO-trainingsmissie wordt gekenmerkt door een gefaseerde benadering. Fase één betrof de opzet van de missie, en het in kaart brengen van benodigde activiteiten. In fase twee, waarin de missie zich nog steeds bevindt, werd begonnen met de uitvoering van de activiteiten en zijn stapsgewijs verschillende opleidingsinstituten opgericht. De uitvoering van deze plannen verloopt grotendeels volgens schema. De verantwoordelijkheid voor de eerste instituten komt steeds meer in handen van de Iraakse autoriteiten. Alle Iraakse trainingselementen op de locatie Ar Rustamiyah bereiken naar verwachting medio 2007 hun volledige operationele status. De NAVO kan zich met andere woorden steeds meer richten op mentoring, in plaats van het geven van trainingen. Door deze veranderende rol kan het aantal trainers worden gereduceerd.

In fase drie van de missie wordt de verantwoordelijkheid voor de diverse trainingsactiviteiten geleidelijk aan overgedragen aan de Iraakse autoriteiten. Deze fase zal medio september 2007 ingaan. Bij verschillende instituten is deze beweging zoals gezegd reeds in gang gezet. In 2007 ligt de nadruk dan ook op de geleidelijke overschakeling van training naar mentoring.

Fase vier begint ten slotte als de verantwoordelijkheid voor alle trainingsactiviteiten en instituten aan de Iraakse autoriteiten is overgedragen. De NAVO kan zich op dat moment terugtrekken. De einddatum ligt naar verwachting rond eind 2009. In de artikel 100-brief van 23 juni 2006 (Kamerstuk 29 521 nr. 28) is reeds uitvoerig ingegaan op de gefaseerde benadering van de NAVO-trainingsmissie.

Voortgang bij de oprichting van trainingsinstituten De NAVO heeft vanaf 2004 verschillende trainingsinstituten opgericht, op verschillende niveaus. De National Defence University in Ar Rustamiyah, waaronder verschillende opleidingen vallen, is volledig ingericht. De National Defence University omvat alle officiersopleidingen van tactisch tot operationeel-strategisch niveau, zoals de Iraqi Military Academy, het Joint staff College en het National Defence College. Per opleiding kunnen de volgende details worden vermeld:

- De basisofficierscursus van de Iraqi Military Academy is vorig jaar is opgenomen in het trainingsplan van de NAVO. De initiële opleidingen voor luchtmacht- en marineofficieren worden hierin geïntegreerd. In 2006 zijn 343 officieren en 24 instructeurs in het kader van het «Train the trainer programma» opgeleid. De NAVO-trainingsmissie concentreert zich in toenemende mate op het begeleiden van Iraakse commandanten en instructeurs aan deze academie.
- Aan de vervolgopleiding voor officieren aan het Joint Staff College zijn inmiddels 153 studenten afgestudeerd. Er zijn nieuwe cursussen

opgezet voor junior en senior officieren, die van start zijn gegaan met respectievelijk 62 en 21 studenten.

- Het National Defence College is in september 2006 van start gegaan met 14 studenten.
- Op iets lager niveau ondersteunt de NAVO de onderofficiersopleiding aan de Kirkush Military Training Base, 90 kilometer ten noordoosten van Bagdad. De NAVO heeft begin 2007 de eerste leiderschap- en managementmodule verzorgd aan deze opleiding.

Naast bovengenoemde opleidingen is het Iraqi Training and Doctrine Command (ITDC) opgericht voor het ontwikkelen van militaire doctrines. De Irakezen hebben zelf een blauwdruk vastgesteld voor de methode waarop de militaire doctrines in de toekomst worden ontwikkeld en aangepast. Het ITDC heeft zijn initiële operationele inzetbaarheid bereikt in juli 2006 en moet medio 2007 volledig operationeel inzetbaar worden. Hieraan moet echter nog hard worden gewerkt, omdat slechts 121 van de 258 posten die nodig zijn voor het bereiken van de volledige operationele inzetbaarheid, zijn gevuld door Iraakse veiligheidsfunctionarissen. Ondanks deze personele problemen is goede voortgang geboekt bij de verschillende cursussen. Zoals gesteld vindt binnen de NAVO-trainingsmis­sie in 2007 een geleidelijke overgang plaats van training naar mentoring. Het tempo van deze overgang wordt echter in grote mate bepaald door de personele bezetting van het ITDC. De NAVO blijft het ITDC daarom ondersteunen bij de vulling.

Naast de opleidingen die worden gestuurd vanuit het ITDC heeft de NAVO bijgedragen aan de oprichting van diverse nationale en militaire centra:

- Op het National Coordination Centre (NCC) van het ministerie van Binnenlandse Zaken heeft de NAVO het Iraakse personeel bijgestaan door middel van training en advies. Er is veel aandacht besteed aan de samenwerking met diverse hoofdkwartieren en met het National Joint Operations Centre van het ministerie van Defensie. In januari 2007 heeft de NAVO zijn steun aan het NCC afgerond. De NAVO blijft het centrum wel monitoren, op het verzoek van het NCC.
- Inmiddels wordt in Irak gewerkt aan de oprichting van een nieuw Nationaal Operatiecentrum, dat de premier adviseert over de politiek-strategische mogelijke wijzen van optreden. De NAVO zal deel uitmaken van het trainingsteam voor dit nieuwe centrum, dat medio 2007 operationeel moet zijn. Dit is een kans voor de NAVO om de mentor-rol op een zeer hoog niveau in de regering uit te voeren.
- De NAVO adviseert en traint sinds enige tijd militairen op het Iraqi Ground Force Command, het hoofdkwartier van de Iraakse landmacht. Ook deze rol kon begin 2007 worden verschoven naar een mentor-rol.

Tot slot is er de NATO Training and Equipment Co-ordination Group (NTECG), die de out-of-country training en de materieleveringen aan Irak coördineert. In 2006 coördineerde de NTECG out-of-country training voor 369 Iraakse officieren en burgers. 234 studenten werden getraind op NAVO-trainingsfaciliteiten, de overige 135 studenten kregen hun opleiding op trainingsinstituten van de lidstaten. De NTECG heeft daarnaast de overdracht van materieel aan Irak gecoördineerd, die in 2006 een waarde had van 13 miljoen euro. Bulgarije, Tsjechië, Denemarken, Estland, Duitsland, Griekenland, Hongarije, Letland, Luxemburg, Roemenie, Slowakije, Slovenië, Spanje, Turkije, Noorwegen en de VS hebben bijgedragen aan materieeloverdracht.

Sinds het begin van de NAVO-trainingsmis­sie heeft het NTECG de out-of-country training gecoördineerd voor 628 Iraakse militairen en civiele leiders. De overdracht van materieel aan Irak heeft een totale waarde 110 miljoen euro.

Deelnemende landen

De missie bestaat uit ongeveer 206 personen uit achttien verschillende landen. De landen die bijdragen zijn: Bulgarije, Tsjechië, Denemarken, Estland, Hongarije, IJsland, Italië, Litouwen, Nederland, Noorwegen, Oekraïne, Polen, Portugal, Roemenie, Slovenië, Turkije, het VK en de VS.

Gendarmerietraining

In november 2006 herhaalde de Iraakse premier Al-Maliki zijn al in juli 2006 gedane verzoek om een gendarmerie-achtige training voor de Iraakse Nationale Politie. Het doel van deze training is het ontwikkelen van de eenheden van de Iraakse Nationale Politie, die het gat moeten vullen tussen het routinematige politiewerk en het militaire optreden. Het Militair Comité van de NAVO heeft het verzoek bestudeerd en heeft begin mei 2007 een positief advies uitgebracht. De NAVO-Raad heeft op 24 mei jl. ingestemd met dit advies.

De NAVO zal de leiding gaan nemen in het trainen van een deel van het kader binnen elk van de acht brigades van de Iraakse Nationale Politie. De kaderleden gaan vervolgens terug naar hun eigen brigade, om daar de transformatie van die brigade op gang te brengen. De NAVO verwacht 41 trainers nodig te hebben, met een kleine ondersteunende staf. De Italiaanse Carabinieri heeft aangeboden deze training in zijn geheel te gaan verzorgen. De training zal voor elk van de acht kaders twaalf weken duren. Het zal dan ook net iets meer dan twee jaar kosten om de acht kaders te trainen. Om de voorziene einddatum van de NAVO-trainingsmissie te halen (eind 2009), zal de NAVO in september 2007 met de trainingen beginnen.

Nederlandse bijdrage

Nederland heeft sinds februari 2005 bijgedragen aan de NAVO-trainingsmissie in Irak met ongeveer 15 militairen. Over de precieze aantallen is de Kamer nog uitvoerig geïnformeerd in de vorige artikel 100-brief (Kamerstuk 29 521 nr. 36 van 2 februari 2007). In de huidige rotatie bedraagt de bijdrage 14 militairen, waarvan er momenteel 9 zijn ingezet. In de aankomende zesde rotatie zal Nederland 7 militairen aanbieden.

Force protection

Zoals gemeld in voorgaande brieven aan uw Kamer, spelen Iraakse veiligheidseenheden een belangrijke rol bij de beveiliging van het kamp Ar Rustamiyah. De Iraakse beveiligingseenheid, die medio 2006 door de NAVO is opgeleid, wordt actief begeleid door een NAVO *Military Assistance and Liaison Team* (MALT). Na Italië en Polen zal Hongarije de begeleiding van de Iraakse eenheid vanaf juli 2007 op zich nemen. De beveiliging van de meeste locaties bestaat uit meerdere lagen. De Iraakse eenheid draagt zorg voor de algemene beveiliging van kamp Ar Rustamiyah. Op elke locatie is echter tevens sprake van een zogenaamde «binnenring beveiliging». Deze binnenring beveiliging wordt op Ar Rustamiyah in ieder geval tot eind 2007 gedaan met behulp van een *Contracted Guard Service*. Tot op heden heeft zich geen NAVO-lidstaat aangemeld om voor deze beveiliging zorg te dragen.

Veiligheidsaspecten

De voornaamste dreiging ten aanzien van de woon- en werklocaties van het (Nederlandse) personeel van de missie bestaat nog steeds uit indirect vuur, te weten mortiergranaten en raketten van diverse kalibers. Deze beschietingen kenmerken zich, ondanks hun regelmaat, door een grote mate van onnauwkeurigheid.

Het geweld in Bagdad handhaaft zich sinds eind april jl. op het huidige niveau. Hoewel het geweld, ten opzichte van de periode daarvoor, sinds de komst van de ruim 20 000 extra Amerikaanse troepen licht is gedaald, blijft het sektarisch geweld Bagdad zoals gezegd in zijn greep houden. Zoals eerder door de Amerikaanse legerleiding is erkend, zijn coalitie- en Iraakse veiligheidstroepen er niet in geslaagd het geweld in de hoofdstad significant te doen afnemen. Dit ondanks extra Amerikaanse en Iraakse militaire aanwezigheid in Bagdad. Dit geldt zowel voor het sektarisch geweld als voor de aanslagen tegen coalitie- en Iraakse veiligheidstroepen. Verwacht wordt dat de huidige veiligheidssituatie de komende tijd niet wezenlijk zal veranderen.

Drie maanden na de invoering van een veiligheidsplan voor Bagdad hebben coalitie- en Iraakse veiligheidstroepen ruim een derde van de wijken in de Iraakse hoofdstad onder controle. De VS en de Iraakse regering stuurden de afgelopen maanden duizenden extra militairen naar Bagdad om daar de orde en de rust te herstellen. Hoewel de veiligheids-situatie door de extra troepen positief is beïnvloed, is het geweld niet significant afgenomen. Naarmate de aanwezigheid van de extra troepen haar momentum verliest, zal het verzet zijn aanvallen waarschijnlijk weer verhevigen en het initiatief weer naar zich toe trekken.

Financiën

De additionele uitgaven die gemoeid zijn met de verlenging met zes maanden van de Nederlandse bijdrage aan de NAVO-trainingsmissie met 7 personen, worden geraamd op circa 0,3 miljoen euro. De additionele uitgaven komen ten laste van de structurele voorziening «uitvoeren crisis-beheersingsoperaties» van de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) op de defensiebegroting.

De minister van Buitenlandse Zaken,
M. J. M. Verhagen

De minister van Defensie,
E. van Middelkoop